

17. Биркович Т.І. Акредитация і регулювання якості медичних послуг у системі охорони здоров'я. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 4.

18. Ямненко Т.М. Медична реформа: реалії України та міжнародний досвід. *Юридичний вісник*. 2018. № 2(47). С. 116–120.

19. Лис А.Б. Механізми державного управління процесами надання адміністративних послуг : дис. канд. наук із державного управління: 25.00.02. Івано-Франківськ, 2016. 265 с.

20. Основные аспекты фармацевтической практики во Франции. URL: <https://www.apteka.ua/article/451799> (дата звернення: 15.01.2020).

21. Borys O. Lohvynenk, Roman V. Myroniuk, Olexander P. Svitlychny, Aleksey Y. Prokopenk, Lidija I. Kalenichenko. The way the health care system in Ukraine looks like: international practices within national realities. *Wiadomości Lekarskie* 2019, tom LXXII, № 4. С. 685–691.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.6-1.23>

ГРЕБЕНЮК А.О.

МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПЕРЕМІЩЕННЯ АБО ДІЇ, СПРЯМОВАНІ НА ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ КОМЕРЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ПОЗА МИТНИМИ КОНТРОЛЕМ У СИСТЕМІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

PLACE OF ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY FOR MOVEMENT OR ACTIONS AIMED AT MOVING COMMERCIAL GOODS ACROSS THE CUSTOMS BORDER OF UKRAINE OUTSIDE CUSTOMS CONTROL IN THE SYSTEM OF LEGAL RESPONSIBILITY

Актуальність статті полягає у тому, що, враховуючи обраний Україною євроінтеграційний напрям розвитку, особлива вагомість у цьому процесі належить імплементаційним заходам щодо національного законодавства, а також проведенню необхідних і своєчасних реформ. Процес такої масштабної мінливості обов'язково стосується економічної безпеки держави, особливостей проходження митного контролю, регламентації транскордонного переміщення товарів.

Важливість митної справи та митної політики для нашої держави підтверджується, у тому числі, і прийняттям вже трьох за часи незалежності кодифікованих актів, кожен з яких свого часу врегулював відносини у сфері основ державної митної справи, комунікації з митними органами, оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів або їх посадових чи службових осіб, митних процедур, визначення митних режимів, методів визначення митної вартості товарів і, звичайно, відповідальності за порушення митних правил.

У статті розглянуто існуючі у правовій доктрині підходи до визначення сутності і змісту понять «юридична відповідальність», «кримінальна відповідальність», «адміністративна відповідальність» у співвідношенні з відповідальністю за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем. З'ясовано, що відповідальність за порушення митних правил є адміністративною відповідальністю, на основі чого виокремлені її специфічні властивості та дано визначення поняттю «адміністративна відповідальність за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем».

Зроблено висновок, що адміністративна відповідальність за переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем – це вид юридичної відповідальності, який виражається у встановленні

у ст. 482 Митного кодексу України суспільно значущого обов'язку особи щодо дотримання митних правил. За порушення вказаного правила на особу може бути накладене адміністративне стягнення за рішенням районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду на підставі належно оформленого посадовими особами митних органів протоколу.

Ключові слова: юридична відповідальність, кримінальна відповідальність, адміністративна відповідальність, порушення митних правил, правове явище, сутність, правова природа, співвідношення.

The relevance of the article is that given the chosen direction of Ukraine's European integration direction, special importance in this process belongs to the implementation of measures in relation to national legislation, as well as the necessary and timely reforms. The process of such large-scale variability necessarily concerns the economic security of the state, the peculiarities of customs control, regulation of cross-border movement of goods, and so on.

The importance of customs and customs policy for our state is confirmed, inter alia, by the adoption of three codified acts since independence, each of which once regulated relations in the field of state customs, communication with customs authorities, appeals against decisions, actions or inaction of customs authorities or their officials or officials, customs procedures, determination of customs regimes, methods of determining the customs value of goods and, of course, liability for violation of customs regulations.

The article considers the existing approaches in legal doctrine to determine the essence and content of the concepts "legal liability", "criminal liability", "administrative liability" in relation to liability for movement or actions aimed at moving commercial goods across the customs border of Ukraine outside customs control. It was found that liability for violation of customs rules is an administrative liability, based on which its specific properties are distinguished and the definition of "administrative liability for movement or actions aimed at moving commercial goods across the customs border of Ukraine outside customs control" is defined.

It is concluded that administrative liability for the movement of commercial goods across the customs border of Ukraine outside customs control is a type of legal liability, which is expressed in the establishment of Art. 482 of the Customs code of Ukraine of socially significant duty of the person concerning observance of customs rules; for violation of this rule, a person may be imposed an administrative penalty by the decision of the district, district in the city, city or city district court on the basis of a duly executed by officials of the customs authorities protocol.

Key words: legal liability, criminal liability, administrative liability, violation of customs rules, legal phenomenon, essence, legal nature, ratio.

Вступ. Враховуючи обраний Україною євроінтеграційний напрям розвитку, особлива вагомість у цьому процесі належить імплементаційним заходам по відношенню до національного законодавства, а також проведенню необхідних і своєчасних реформ. Процес такої масштабної мінливості обов'язково стосується економічної безпеки держави, особливостей проходження митного контролю, регламентації транскордонного переміщення товарів.

Слід зазначити, що важливість митної справи та митної політики для нашої держави підтверджується, у тому числі, і прийняттям вже трьох за часи незалежності кодифікованих актів, кожен із яких свого часу врегулював відносини у сфері основ державної митної справи, комунікації з митними органами, оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів або їх посадових чи службових осіб, митних процедур, визначення митних режимів, методів визначення митної вартості товарів і відповідальності за порушення митних правил. Переосмислення ролі адміністративної відповідальності за порушення митних правил пов'язане з переосмисленням поняття адміністративної відповідальності, його іманентних властивостей та співвідношенням з іншими різновидами юридичної відповідальності.

До проблематики співвідношення адміністративної відповідальності за порушення митних правил з іншими видами юридичної відповідальності у своїх працях зверталися В. Авер'янов, О. Бандурка, Д. Барах, В. Бевзенко, А. Берлач, Ю. Битяк, Д. Біленець, А. Васильєв, Г. Галкін,

В. Галуцько, Є Герасименко, І. Голісніченко, Т. Гуржій, Є. Додін, М. Дорош, Ю. Іщенко, Т. Коломощь, В. Колпаков, А. Комзюк, В. Ліпінський, О. Остапенко, П. Пашко, Д. Приймаченко, В. Прокопенко, К. Садікова, В. Сидоренко, С. Стеценко, Н. Хорошак, В. Чабан, А. Ярмач та інші. Попри це, спеціальних досліджень, які б стосувалися наукового пошуку місця адміністративної відповідальності за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, не проводилося, що й зумовлює актуальність обраної теми.

Постановка завдання. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування сутності відповідальності за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, пошук її співвідношення з іншими видами юридичної відповідальності.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини у сфері комплексного аналізу особливостей адміністративної відповідальності за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем у співвідношенні з юридичною відповідальністю.

Предметом дослідження є визначення місця адміністративної відповідальності за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, у системі юридичної відповідальності.

Методологічна основа дослідження ґрунтується на вираженому, органічному поєднанні різних методів дослідження, зокрема, системного методу, юридично-догматичного методу, логічного аналізу та синтезу, формально-юридичного та системного методів, методу порівняння, компаративного методу, юридичного моделювання.

Результати дослідження. **І. Сприйняття відповідальності за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, через порівняльний аналіз кримінальної відповідальності**

З точки зору семантики відповідальністю є «1) покладений на когось або взятий на себе обов'язок відповідати за певну ділянку роботи, справу, за чийсь дії, вчинки, слова; 2) серйозність, важливість справи, моменту тощо». Притягати до відповідальності означає «вважати когось винним, вимагати звіту за його вчинки (перед судом, органами влади та ін.)» [1, с. 251]. Етимологічно корені терміну «відповідальність» сягають слова «відати», спорідненого з пруським «знаємо» або готським «wait» – «бачити, знати». Як зазначають укладачі словника, семантичний перехід від «бачити» до «знати» цілком натуральний, але вже в індоєвропейській правовій дієслові, очевидно, розпалося на два: одне зі значенням «бачити», друге – зі значенням «знати» [2, с. 391].

Дослідження категорії «юридична відповідальність» має свої особливості у зв'язку з багатоаспектністю цього феномену, суб'єктивним ставленням дослідника, а також відсутністю єдиного законодавчого визначення. Через це у наукових правничих колах і досі не сформований єдиний погляд на юридичну відповідальність. На думку Ю. Шемшученка, М. Зяблюка, В. Горбатенка та інших, юридичну відповідальність слід сприймати як «вид соціальної відповідальності, сутність якої полягає у застосуванні до правопорушників (фізичних та юридичних осіб) передбачених законодавством санкцій, що забезпечуються у примусовому порядку державою. Юридична відповідальність є правовідношенням між державою в особі її органів і правопорушником, до якого застосовують юридичні санкції з негативними для нього наслідками» [3, с. 401]. З огляду на це визначення, можна стверджувати, що юридичній відповідальності притаманні такі ознаки:

1. Є різновидом соціальної відповідальності.
2. Забезпечується державою у примусовому порядку.
3. Полягає у застосуванні до правопорушника законодавчо визначеного переліку санкцій.
4. Настання для правопорушника негативних наслідків у зв'язку із застосуванням стягнень.
5. Застосовується чітко визначеним переліком публічних органів.

Загалом поширеними серед вчених-юристів є три підходи до розуміння феномену «юридична відповідальність»: негативний; позитивний; комплексний. Представники першого підходу розглядають юридичну відповідальність «у нерозривному взаємозв'язку за правопорушенням як логічний наслідок порушення правової норми», як «різновид соціальної відповідальності, яка утворює один із головних складників механізму правового регулювання» [4, с. 11]. На думку цієї спільноти вчених-правників, юридична відповідальність є відповідальністю за поведінку в минулому, коли відвернути правопорушення вже не можливо, оскільки настали його негативні наслідки, проте можна покарати особу, яка його вчинила.

Наприклад, Л. Луць зазначав, що юридична відповідальність є «передбаченим нормативними приписами обов'язком правопорушника зазнати негативних юридичних наслідків за вчинення» [5, с. 345]. Схожу точку зору висловлює і П. Рабінович, пропонуючи розуміти юридичну відповідальність «як закріплений обов'язок правопорушника пізнати примусове позбавлення певних цінностей, що йому належать» [6, с. 133].

Прихильники другого підходу звертають увагу на такий аспект юридичної відповідальності як добровільність. Особа правопорушника добровільно піддається накладенню стягнень за вчинене нею правопорушення у силу свого внутрішнього переконання, а не через побоювання публічно-владного апарату та наявних у нього засобів примусу. Серед ознак позитивної відповідальності послідовники позитивного підходу виокремлюють такі: «Закріплення у заохочувальних правових нормах; засіб публічного переконання та правового стимулювання; виявляється у позитивних наслідках майнового, організаційного та особистісного характеру; форма реалізації заохочувальної санкції у конкретному випадку; здійснюється у особливій процесуальній формі» [7, с. 9]. Цікавою є думка М. Кельмана, який стверджував, що юридична відповідальність є «абсолютним відношенням, яке являє собою добросовісне виконання своїх обов'язків, обов'язків перед громадянським суспільством, правовою державою, колективом людей і окремою особою, тобто відповідальне ставлення до виконання обов'язку» [8, с. 324].

А. Машков здійснив спробу поєднати позитивне та негативне розуміння юридичної відповідальності у такому визначенні: «Юридична відповідальність: 1) складне правовідношення між суб'єктами права у процесі реалізації ними норм права, яка пов'язане з адекватною реалізацією правових приписів і наслідками, які настають за порушення цих приписів; 2) правовідношення, яке виникає між суб'єктами права у процесі їх самостійної діяльності, спрямоване на добровільне узгодження інтересів, а також зв'язок, який виникає між соціальними суб'єктами у випадку ігнорування кимось із них у своїй діяльності інтересів інших суб'єктів, і який пов'язаний із застосуванням до такого суб'єкта заходів впливу, які є формами понесення цим суб'єктом певних негативних наслідків своїх неправових діянь» [9, с. 81–82].

На комплексному розумінні юридичної відповідальності наполягає і О. Іваненко, який вважає, що «юридичну відповідальність доцільно розглядати як комплексну категорію, яка має добровільну та примусову форму реалізації». На думку вченого добровільна форма реалізації полягає у «закріпленні юридичного обов'язку дотримуватися і виконувати вимоги права, що реалізується у правомірні поведінці суб'єктів права, яка заохочується або схвалюється державою». Примусова форма виявляється як «закріплення юридичних обов'язків правопорушника підлягати осуду з боку держави через обмеження матеріального, правового або особистісного характеру при реалізації конкретних суб'єктивних прав» [10, с. 17].

Слід констатувати, що не можливо віддати перевагу якомусь одному підходу або визначенню, оскільки у своїй системності та комплексності вони покликані на вироблення універсального підходу до розуміння феномену «юридична відповідальність» як результату наукових пошуків науковців-представників різних галузей права.

Залежно від виду вчиненого діяння особа може бути притягнута до таких видів адміністративної відповідальності: кримінальна, адміністративна, дисциплінарна, цивільно-правова. Наприклад, підставою для кримінальної відповідальності особи є вчинення нею діяння, яке містить усі ознаки складу кримінального правопорушення. На думку А. Вознюка, кримінальної відповідальністю є «передбачені законом про кримінальну відповідальність обмеження прав і свобод особи, яка вчинила злочин, що полягають у її офіційному осуді, можливішому покаранні та визнанні судимою» [11, с. 40]. Цікавою є позиція І. Богатирьова та А. Савченка, які зазначають, що «зміст кримінальної відповідальності полягає не тільки в тому, щоб особа, яка визнана судом такою, що вчинила заборонене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння, повинна нести відповідальність за це шляхом застосування до неї заходів морального, матеріального та фізичного характеру, а й ще у тому, щоб була відновлена справедливість, у тому числі шляхом відшкодування в повному обсязі моральної та матеріальної шкоди, завданої фізичним та юридичним особам діями або бездіяльністю, визнаними судом злочинними» [12, с. 134]. Як зазначає С. Школа, сутність кримінальної відповідальності полягає «в негативній оцінці вчиненого злочину і особи, яка його вчинила з боку держави та її органів» [13, с. 150].

Кримінальна відповідальність за контрабанду (переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю певних категорій товарів) передбачена ст. 201 Кримінального кодексу України (далі – КК України). Слід зазначити, що загалом сучасного свого вигляду диспозиція цієї статті набула з прийняттям Закону України «Про

внесення змін до деяких законодавчих актів до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15.11.2011 року № 4025-VI шляхом декриміналізації товарної контрабанди. До цього моменту особи притягалися до кримінальної відповідальності за незаконне переміщення таких речей матеріального світу:

1) товари, якщо їх вартість у тисячу і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян;

2) історичні та культурні цінності;

3) отруйні, сильнодіючі та вибухові речовини;

4) радіоактивні матеріали;

5) зброя та бойові припаси;

6) спеціальні технічні засоби негласного отримання інформації;

7) стратегічно важливі сировинні товари [14].

Необхідність такої часткової декриміналізації діянь зумовлена сукупністю певних факторів, серед яких «витрачання значних бюджетних коштів на проведення досудового слідства у кримінальних справах про контрабанду, що пов'язано з необхідністю виконання процесуальних дій; довга тривалість досудового слідства, спричинена ускладненим збором доказової бази, встановленням осіб, винних у вчиненні злочину, їх місцезнаходження; особливості судової практики (переважна кількість осіб, визнаних винними у вчиненні контрабанди, не засуджувалися до позбавлення волі, а були звільнені від відбуття покарання з випробуванням і накладенням штрафу)» [15, с. 53].

Щодо об'єктивної сторони вказаних правопорушень, то ст. 201 КК України стосується виключно вже здійсненого переміщення, у той час як ст. 482 МК України охоплює собою і дії, спрямовані на переміщення. Крім того, переміщення предметів контрабанди може відбуватися як поза митним контролем, так і з приховуванням від нього. Переміщення предметів поза митним контролем означає «поза місцем розташування митного органу; поза робочим часом, установленим для нього, і без виконання митних формальностей; з незаконним звільненням від митного контролю внаслідок зловживання службовим становищем посадовими особами митного органу» [16, с. 395].

Переміщення предметів контрабанди з приховуванням від митного контролю може здійснюватися «з використанням спеціально виготовлених сховищ (тайників) та інших засобів або способів, що ускладнюють виявлення таких предметів; шляхом надання одним предмета вигляду інших; з поданням митному органу як підстави для переміщення предметів підроблених документів чи документів одержаних незаконним шляхом, або таких, що містять неправдиві відомості щодо найменування товарів, їх ваги, кількості, країни походження, відправника та/або одержувача» [17, с. 256].

За вчинення обох видів правопорушень до відповідальності може притягатися фізична особа, яка досягла 16-річного віку. Проте слід звернути увагу, що у суб'єктному складі адміністративної відповідальності за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, міститься спеціальна вказівка на посадових осіб підприємств. Спеціальний суб'єкт для кримінальної відповідальності передбачений лише у ч. 2 ст. 201 КК України як кваліфікуюча ознака (йдеться про вчинення контрабанди службовою особою з використанням службового становища, яка карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років з конфіскацією майна). Як контрабанда, так і переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, можуть бути вчинені тільки у формі прямого умислу, коли особа свідома щодо наслідків свого діяння та бажає їх настання.

Отже, основним елементом, який дозволяє розмежовувати контрабанду та адміністративне правопорушення, передбачене ст. 482 МК України, є предмет, на який безпосередньо спрямовуються протиправні дії правопорушника і через який він посягає на певні суспільні відносини.

II. Особливості співвідношення адміністративної відповідальності та відповідальності за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем. Можна стверджувати, що адміністративна відповідальність є найпоширенішим видом юридичної відповідальності у зв'язку виконанням нею не тільки попереджувальних та охоронних функцій, а й завдяки «активному стимулюванню соціально корисних видів правомірної поведінки» [18, с. 102]. Як зазначає С. Мосьондз, «адміністративна відповідальність як різновид юридичної відповідальності має важливе значення в охороні правопорядку на у профілактиці правопорушень». На думку автора, реалізація та

забезпечення прав і свобод людини і громадянина «значною мірою залежать від стану законодавства про адміністративні правопорушення, основними завданнями якого виступають охорона власності, захист законних економічних інтересів фізичних і юридичних осіб, суспільства та держави» [19, с. 277].

Т. Коломоець, розглядаючи адміністративну відповідальність як різновид юридичної, виокремлює такі її ознаки: «зовнішній характер; застосовується лише за вчинення правопорушення; пов'язана з державними примусовим у формах каральних і правовідновлюючих заходів; визначена у нормах права; притягнення правопорушника до відповідальності здійснюється у певному процесуальному порядку уповноваженими державними органами та посадовими особами; винна у вчиненні правопорушення особа несе певні втрати матеріального та побутового характеру, які передбачені законом» [20, с. 134].

Крім загальних ознак, адміністративній відповідальності властиві й спеціальні ознаки, які відрізняють її від інших видів відповідальності: «підставою адміністративної відповідальності є адміністративне правопорушення (проступок); має публічний державно-обов'язковий характер; виявляється у накладанні на порушників відповідних видів адміністративних стягнень, специфічних за змістом і відмінних від інших заходів стягнення та впливу, які застосовуються у різних галузях права; відсутність службового підпорядкування між суб'єктами адміністративної відповідальності; до адміністративної відповідальності притягаються як фізичні, так і юридичні особи; особливий порядок притягнення; норми, які регламентують адміністративну відповідальність, містяться у різних за своєю правовою природою актах» [18, с. 106].

Притягнення особи до адміністративної відповідальності може бути здійснено лише за виконання певних умов. Л. Бородін і В. Крутлов вважають, що для цього необхідна наявність взаємопов'язаних складників: «вчинення дій, що порушують встановлену Кодексом України про адміністративні правопорушення або іншими нормативними актами зобов'язання; порушення, розслідування, розгляд справи й ухвалення рішення про застосування до особи, яка скоїла протиправну дію, санкції, передбаченої нормативно, чи звільнення від неї; виконання прийнятого рішення» [21, с. 39].

Враховуючи викладене, можна зробити висновок, що адміністративна відповідальність є різновидом юридичної відповідальності, яка передбачає закріпленій у Кодексі України про адміністративні правопорушення та інших нормативно-правових актів перелік суспільно-важливих зобов'язань, яких мають дотримуватися фізичні та юридичні особи; у випадку порушення таких зобов'язань в особи виникає негативний обов'язок підкоритися накладеній в установленому процесуальному порядку спеціально уповноваженим на це суб'єктом санкції.

Згідно із ч. 1 ст. 482 МК України особа може бути притягнута до адміністративної відповідальності за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, тобто поза місцем розташування митного органу або поза робочим часом, установленим для нього і без виконання митних формальностей або з незаконним звільненням від митного контролю внаслідок зловживання службовим становищем посадовими особами митного органу, за що до неї може бути застосоване стягнення у вигляді накладення штрафу в розмірі 100 відсотків вартості товарів, транспортних засобів – безпосередніх предметів порушення митних правил з конфіскацією цих товарів, транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза митним контролем.

Частиною 2 ст. 482 МК України передбачала відповідальність за ті самі дії, вчинені особою повторно протягом року, або ті самі дії вчиняються особою, яка протягом року притягалася до адміністративної відповідальності за ст. 483 МК України. У такому випадку на особу може бути накладений штраф у розмірі 200 відсотків вартості товарів, транспортних засобів – безпосередніх предметів порушення митних правил з конфіскацією цих товарів, транспортних засобів і транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза митним контролем [22].

На підставі аналізу положень МК України можна стверджувати, що переміщенню або діям, спрямованим на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, як різновиду відповідальності властиві такі ознаки:

- 1) підставою застосування є вчинення особою конкретно визначеного ст. 482 МК України діяння;
- 2) вчинення особою такого діяння посягає на встановлений публічний порядок, а також порушує положення чинних митних правил;

3) як результат вчиненого діяння для особи наступають несприятливі наслідки у вигляді адміністративних санкцій;

4) до відповідальності може бути притягнута фізична особа, яка досягла 16-річного віку;

5) рішення про притягнення особи до відповідальності приймається у судовому порядку на підставі належним чином оформленого посадовою особою митного органу протоколу.

Таким чином, відповідальність за переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем належить до адміністративної відповідальності на підставі їх співпадіння за характером правових наслідків, колом суб'єктів, за нормативними та фактичними підставами. Отже, адміністративна відповідальність за переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем – це вид юридичної відповідальності, який виражається у встановленні у ст. 482 МК України суспільно значущого обов'язку особи щодо дотримання митних правил; за порушення вказаного правила на особу може бути накладене адміністративне стягнення за рішенням районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду на підставі належним чином оформленого посадовими особами митних органів протоколу.

Адміністративна відповідальність за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем, має свої певні особливості, пов'язані зі специфікою митної сфери, колом суб'єктів, які беруть участь у встановленні факту вчинення або невчинення особою адміністративного проступку, особливостями визначення адміністративно-правових санкцій, їх розміру.

Висновки. Адміністративна відповідальність за переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем – це вид юридичної відповідальності, який виражається у встановленні у ст. 482 МК України суспільно значущого обов'язку особи щодо дотримання митних правил; за порушення вказаного правила на особу може бути накладене адміністративне стягнення за рішенням районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду на підставі належним чином оформленого посадовими особами митних органів протоколу.

Ознаками адміністративної відповідальності за переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем є вчинення особою конкретно визначеного ст. 482 МК України діяння; вчинення особою такого діяння посягає на встановлений публічний порядок, а також порушує положення чинних митних правил; як результат вчиненого діяння для особи наступають несприятливі наслідки у вигляді адміністративних санкцій; до відповідальності може бути притягнута фізична особа, яка досягла 16-річного віку; рішення про притягнення особи до відповідальності приймається у судовому порядку на підставі належним чином оформленого посадовою особою митного органу протоколу.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови: в 11 томах. Том 1 / за ред. І.К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970-1980. 620 с.
2. Етимологічний словник української мови: у 7 томах. Том 1: А-Г / ред. кол. О.С. Мельничук, І.К. Білодід, В.Т. Коломієць, О.Б. Ткаченко. Київ : Наукова думка, 1982. 632 с.
3. Юридична енциклопедія: у 6 томах. Том 1: А-Г / за ред. Ю.С. Шемшученко та ін. Київ : Українська енциклопедія, 1998. 696 с.
4. Зелена І.В. Юридична відповідальність: підходи до розуміння. *Юридичний вісник*. 2012. № 2(23). С. 10–15.
5. Луць Л.А. Загальна теорія держави та права : навчально-методичний посібник. Київ : Атіка, 2007. 412 с.
6. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навчальний посібник. Харків : Консорціум, 2002. 160 с.
7. Юридична відповідальність: проблеми теорії та практики. Альманах права : науково-практичне видання. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2010. 192 с.
8. Кельман М.С. Загальна теорія держави і права. Київ : Кондор, 2006. 477 с.
9. Машков А. Обґрунтування доцільності двоаспектного погляду на юридичну відповідальність для сучасної правової науки. *Про українське право : часопис кафедри теорії та історії держави і права Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2010. Вип. 5. С. 74–85.
10. Іваненко О.В. Сутність юридичної відповідальності та роль правоохоронних органів у її забезпеченні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2007. 20 с.

11. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина : конспект лекцій. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2016. 236 с.
12. Богатирьов І., Савченко А. Кримінальна відповідальність як сучасна проблема кримінального права. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2. С. 133–137.
13. Школа С.М. Кримінальна відповідальність: загальна характеристика та форми реалізації. *Право і суспільство*. 2012. № 6. С. 149–153.
14. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Верховна Рада України. Законодавство* : офіційний вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
15. Галочка Г.В. Декриміналізація «товарної» контрабанди – одне з основних завдань реформування діяльності Митної служби України. *Митна безпека. Серія «Право»*. 2010. № 2. С. 51–55.
16. Полініна Л.В., Туровська А.С. Особливості елементів криміналістичної характеристики контрабанди. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 394–396.
17. Кримінальний кодекс України : науково-практичний коментар / за ред. В.Я Тація, В.П. Пшонки, В.І. Борисова та ін. Харків : Право, 2013. 1039 с.
18. Колеснікова М., Калініченко Л. Теоретико-правові засади адміністративної відповідальності. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 1. С. 102–107.
19. Мосьондз С.О. Специфіка адміністративної відповідальності у сфері науки. *Вісник ХНУВС*. 2012. № 2 (57). С. 276–284.
20. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. д.ю.н., проф. Т.О. Коломоєць. Київ : Істина, 2008. 457 с.
21. Бородін Л.І., Круглов В.А. До питання про дефініцію «адміністративна відповідальність». *Юридичний вісник*. 2012. № 1 (22). С. 39–44.
22. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. *Верховна Рада України. Законодавство* : офіційний вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

УДК 342.97

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.6-1.24>

ДЕГТЯРЬОВ Д.О.

СУБ'ЄКТИ ДЕМОКРАТИЧНОГО ЦИВІЛЬНОГО КОНТРОЛЮ НАД СИЛАМИ ОБОРОНИ

SUBJECTS OF DEMOCRATIC CIVILIAN CONTROL OVER THE DEFENSE FORCES

Стаття присвячена уточненню переліку та правового статусу суб'єктів демократичного цивільного контролю над Силами оборони. Обґрунтовано, що нині особливо важливою є можливість суспільства впливати на процеси у секторі національної безпеки і оборони, оскільки в ній зосереджені як значні обсяги бюджетних коштів, так і численні силові інструменти, законність використання яких потребує окремої уваги.

Використання форм і методів контролю у цій сфері буде мати свою специфіку, оскільки діяльність із нівелювання загроз національній безпеці, територіальній цілісності, державному суверенітету закономірно здійснюється в умовах правового режиму інформації з обмеженим доступом. Акцентовано увагу на тому, що завданням правової науки за таких умов є побудова правової моделі ефективного демократичного цивільного контролю над Силами оборони, кожен суб'єкт якого повинен мати достатні повноваження для здійснення його функцій і досягнення мети контролю, проте при цьому не повинен зростати рівень існуючих загроз обороноздатності нашої держави.

© ДЕГТЯРЬОВ Д.О. – аспірант кафедри адміністративного, фінансового та банківського права (ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»)